

9. Щукина И. В. Методика построения многоуровневой модели обучения аудированию в системе профессиональной подготовки учителя иностранного языка: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / И. В. Щукина. – М., 2009. – 20 с.
10. Rebecca Oxford's Style Analysis Survey (SAS). Learning Styles Workshop of M. Walline. 1996. Talpiot College. May. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://gordonintensive2012-13.yolasite.com/resources/Oxford%20Style%20Analysis.pdf>.

REFERENCES

1. Bepalko V. P. Opyt razrabotki i ispolzovaniya kriteriev kachestva usvoeniya znaniy [Experience in the development and use of criteria for the quality of learning]. Sovetskaja pedagogika, 1968, Vol. 4, pp. 52–69.
2. Gurvich P. B. Teorija i praktika jeksperimenta v metodike prepodavaniya inostrannyh jazykov [Theory and practice of experiment in the methodology of teaching foreign languages]. Vladimir, Izd-vo Vladimirsikogo gos. ped. in-ta im. P. I. Lebedeva-Poljanskogo, 1980. 104 p.
3. Druzhchenko T. P. Metodyka dyferencijovanogo navchannya anglijskogo usnogo monologichnogo movlennya majbutnix yurystiv. Avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.02 [Methodology for differentiated teaching English oral monologic production to law students]. Kyiv, 2018. 22 p.
4. Ljahovickij M. V. Metodika prepodavaniya inostrannyh jazykov: ucheb. posobie dlja filol. fak. vuzov [Methods of teaching foreign languages]. Moscow, Vyssha shkola, 1981. 159 p.
5. Mohova O. L. Differencirovanoe obuchenie professional'no orientirovannomu chteniju (anglijskij jazyk, nejazykovej vuz). Avtoref. diss. kand. ped. nauk: 13.00.02 [Differentiated teaching of professionally oriented reading (English, non-linguistic university)]. Moscow, 2012. 25 p.
6. Sidorenko E. V. Metody matematicheskoj obrabotki v psihologii [Methods of mathematical processing in psychology], SPb.: ООО «Rech», 2004. – 350 p.
7. Shejko V. M., Kushnarenko N. M. Organizaciya ta metody`ka naukovy doslidnyczkoyi diyalnosti: pidruch. [Organization and methodology of the research]. 2-e vyd., pereroblene. ta dopovnene. Kyiv. Znannya-Pres, 2003. 295 p.
8. Shtulman Je. A. Osnovy jeksperimenta v metodike obuchenija inostrannym jazykam [Fundamentals of experiment in teaching foreign languages]. Voronezh. Izd-vo VGU, 1971. 144 p.
9. Shhukina I. V. Metodika postroeniya mnogourovnevoj modeli obuchenija audirovaniyu v sisteme professional'noj podgotovki uchitelja inostrannogo jazyka. Avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. ped. nauk: 13.00.02 [The method of constructing a multi-level model of teaching listening in the system of professional training of a foreign language teacher]. Moscow, 2009. 20 p.
10. Rebecca Oxford's Style Analysis Survey (SAS). Learning Styles Workshop of M. Walline. 1996. Talpiot College. May. Available at: <http://gordonintensive2012-13.yolasite.com/resources/Oxford%20Style%20Analysis.pdf>.

Стаття надійшла в редакцію 08.03.2019 р.

УДК 378.011.3–051:004–057.4
DOI 10.25128/2415-3605.19.1.12

ЛЮДМИЛА ДИБКОВА

ORCID ID 0000-0002-3920-118X

dybkova.kneu@ukr.net

доктор педагогічних наук, доцент
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
проспект Перемоги 54/1, м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Відзначено, що поява інтернету і стрімкий розвиток новітніх інформаційних та мобільних технологій, їх застосування у навчанні актуалізує питання професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти (ЗВО) в організації та здійсненні сучасного навчального процесу в умовах його цифровізації. Використання в навчальному процесі додаткових можливостей сучасних інформаційних технологій, створення нових дидактичних компонентів в освітній системі, які значною мірою

КОМУНІКАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ, СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ, ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

модифікують та збагачують її, потребують високого рівня інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів сучасних ЗВО. Доведено необхідність постійного оновлення навчально-методичних комплексів дисциплін на базі таких цифрових технологій, як елементи онлайн-навчання, власні вебсайти викладачів, розробка відео та мультимедійного навчального контенту, організація спільної навчальної діяльності студентів на основі хмарних технологій. Проаналізовано переваги впровадження цифрових технологій у навчальний процес, а також наведено їхні недоліки. Відзначено значущість розширення доступу до освітніх ресурсів через існуючі онлайн курси та створення викладачами власних на основі використання доступних програмних ресурсів. Наголошено на доцільності організації на державному рівні програм підвищення професійної підготовки викладачів сучасних ЗВО в умовах цифрового освітнього процесу через короткострокові тематичні навчальні курси, семінари, тренінги тощо і здійснення цільового фінансування такої підготовки у вигляді грантів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність викладача, онлайн-курси, цифрові технології, якість підготовки фахівця.

ЛЮДМИЛА ДЫБКОВА

доктор педагогических наук, доцент
Киевский национальный экономический
университет имени Вадима Гетьмана
проспект Победы 54/1, г. Киев, Украина

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВУЗА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Отмечено, что стремительное развитие технологий, появление интернета и новых информационных мобильных технологий, применение их в обучении актуализирует вопрос профессиональной компетентности преподавателей вузов при организации современного учебного процесса в условиях его цифровизации. Использование в учебном процессе дополнительных возможностей современных информационных технологий, создание новых дидактических компонентов в образовательной системе в значительной степени модифицируют и обогащают ее, требуют наличие высокого уровня информационно-коммуникационной компетентности преподавателей современных вузов. Доказана необходимость постоянного осовременивая учебно-методических комплексов дисциплин на базе таких цифровых технологий, как элементы онлайн обучения, собственные веб-сайты преподавателей, разработка видео и мультимедийного учебного контента, организация совместной учебной деятельности студентов на основе облачных технологий. Проанализированы преимущества внедрения цифровых технологий в учебный процесс, приведены их недостатки. Подчеркнута значимость расширения доступа к образовательным ресурсам через существующие онлайн курсы и создание преподавателями собственных на основе использования доступных программных ресурсов. Отмечено целесообразность организации на государственном уровне программ повышения профессиональной подготовки преподавателей современных вузов в условиях цифрового образовательного процесса на базе краткосрочных тематических учебных курсов, семинаров, тренингов и осуществления целевого финансирования такой подготовки в виде грантов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная компетентность преподавателя, качество подготовки специалиста, онлайн курсы, цифровые технологии.

LIUDMILA DYBKOVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
54/1 Peremohy Av., Kyiv, Ukraine

INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE OF A UNIVERSITY TEACHER IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF THE LEARNING PROCESS

With the increasing penetration of the internet ability to work with different computer programs is the skills that are increasingly important for everyone living in the digital age. The purpose of this paper to shed

КОМУНІКАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ, СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ, ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

light on the practice of using digital technologies to enhance teaching and learning in order to ensure learners with the skills and knowledge that they need to achieve their achievement and to participate fully in society and the economy. The purpose of this article is to spotlight the practical use of digital technologies to enhance teaching and learning in order to arm learners with skills and knowledge they need to achieve successful results and fully participate in economy and social life. The rapid development of information technologies, the emergence of new Internet and mobile technologies, their application in training actualizes the issue of professional competence of university teachers during the organization of the modern educational process in conditions of its digitalization. Emerging models, such as blended or online learning, are creating fundamental changes in higher education. The use of additional capabilities of modern information technologies in the educational process, the creation of new didactic components in the educational system, to a large extent modifies and enriches it, requiring a high level of information and communication competence of teachers of modern universities. The necessity of constant update for teaching and methodical complexes of disciplines based on such digital technologies as elements of online learning, teachers' own Web sites, development of video and multimedia educational content, organization of joint learning activities of students based on cloud technologies has been proved. The advantages of introducing digital technologies into the educational process are analyzed, their disadvantages are given. The importance of expanding access to educational resources through existing online courses or creating it by teachers through the using of available software resources is underlined. It was noted the feasibility of organizing at the state level programs to enhance the professional training of teachers of modern universities in the digital education process based on short-term thematic training courses, seminars, trainings and targeted funding of such training in the form of grants It is noted the feasibility to organize state level programs for raising the qualifications of teachers in conditions of digitalization of the education process based on short-term thematic training courses, seminars, trainings and targeted funding of such training in the form of grants.

Keywords: *information and communication competence of a teacher, online courses, digital technologies, quality of specialist's training.*

Швидкий розвиток новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) зумовлює кардинальні зміни в економічній, культурній, соціальній сферах суспільного життя. Сьогодення вимагає наявності у сучасних фахівців не лише якісної базової професійної освіти, а й здатності використовувати на високому рівні можливостей зазначених технологій у своїй майбутній професійній діяльності. У нинішніх динамічних умовах такі компетентності дають змогу молодим фахівцям ефективно інтегруватися у професійне середовище.

Передумовою отримання високої якості фахово зорієнтованої підготовки студентів є застосування у навчальному процесі науково обґрунтованих дидактичних інструментів, розроблених викладачами на високому професійному рівні методичного забезпечення навчальних дисциплін, що базуються на сучасних ІКТ та спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів. Стрімке зростання кількості користувачів інтернету в світі, поява нових технологій та використання їх у навчанні актуалізує питання інформаційно-комунікаційної професійної компетентності (ІКПК) викладачів ЗВО в організації та здійсненні сучасного навчального процесу у контексті його цифровізації.

Різним аспектам формування ІКПК викладачів вишів, її відповідності вимогам сьогодення приділено значну увагу в багатьох дослідженнях, серед яких праці таких вчених, як В. Бондар, В. Кремень, О. Матвієнко, О. Пехота, О. Савченко, С. Сисоєва та ін. Проблеми впровадження ІКТ у навчальне середовище досліджували І. Булах, М. Жалдак, Ю. Жук, Л. Карташова, О. Пометун, С. Семеріков, В. Сергієнко та ін. Дидактичні можливості веб-орієнтованих технологій та електронних ресурсів в освітньому процесі аналізували В. Биков, К. Бугайчук, В. Лапінський, Н. Морзе, О. Спирін, М. Шишкіна та ін. Водночас питання наявності високого рівня ІКПК викладачів в умовах розвитку ІКТ потребує подальшого дослідження.

Метою статті є аналіз нових дидактичних можливостей, які базуються на використанні сучасних цифрових технологій і потребують високого рівня ІКПК викладачів ЗВО у контексті формування цифрового навчального середовища.

Стрімке оновлення інформаційних технологій докорінно змінює структуру світової економіки та відіграє значну роль у функціонуванні нинішньої економічної системи кожної країни. Цифровізація й глобалізація економіки призводить до появи нових робочих місць, які

базуються на використанні таких технологій, як штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, інтернет речей, блокчейн, хмарні обчислення.

Такі тенденції зумовлюють цифровізацію навчального середовища, в якому навчання та викладання відбуваються в умовах застосування мобільних та інтернет технологій. Нові можливості таких технологій значно збагачують та удосконалюють навчальний процес (подкасти у вигляді відео- та аудіофайлів, доступність освітніх онлайн-програм світових університетів, вебінари, онлайн-конференції, хмарні технології тощо), створюють основу для безперервного навчання та самовдосконалення. Віртуалізація та гейміфікація дають змогу створити нове середовище для здійснення ефективних аналітичних та експериментальних досліджень. Таким чином, завдяки нинішнім та завтрашнім цифровим інструментам студенти покоління «мереж» будуть мати безпрецедентну можливість для збільшення своєї здатності мислити, вчитися, спілкуватися, творити.

Вплив новітніх технологій і глобалізації на вищу освіту зумовлює необхідність поліпшення навчання і, в результаті, працевлаштування випускників, забезпечення студентів кращою організацією навчального процесу та заохочення їх до більш багатопрофільної діяльності. Здійснюється робота щодо вдосконалення рамок оцінювання компетентностей для різних дисциплін вищої освіти з метою забезпечення порівняльної оцінки навичок студентів та випускників [9, с. 16]. Розроблена Європейська рамка цифрових компетентностей (DigComp 2.0) вміщує опис широкого діапазону цифрових вмінь та навичок, які необхідні кожному громадянину для навчання, працевлаштування та співіснування у цифровому суспільстві [14]. У таблиці 1 представлено групи цих компетентностей та їх складові.

В умовах швидкого оновлення сучасного світу розробка й постійне осучаснення методики викладання навчальних дисциплін із застосуванням нових цифрових тенденцій є необхідною умовою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Як відзначають автори дослідження, присвяченого компетентностям XXI ст., викладачі повинні навчитися виконувати роль посередника та тренера, а також надавати експертизу та здійснювати керівництво новими видами діяльності в навчанні, підтримуючи студентів, що самостійно працюють, отримуючи нові уявлення та навички, які підготують їх до життя [7, с. 115].

Для ефективного застосування нових цифрових технологій викладачеві необхідно безперервно підвищувати рівень своєї ІКПК. Характеризуючи зреалізовану у Київському університеті імені Бориса Грінченка модульну систему підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, автори наголошують на необхідності у сучасного викладача високого рівня «сформованості інформаційної компетентності як однієї з ключових» [3, с. 189] і вказують, що «професійність викладачів є однією з вагомих умов забезпечення якості освіти» [3, с. 190].

На осучасненні фахової підготовки викладачів наголошують автори іншого дослідження: професійний розвиток як початківців, так і досвідчених педагогів є найважливішим пріоритетом лідерів освіти. Вчителі самі повинні стати учнями XXI ст., досліджуючи запити, проекти та підходи, створюючи спільноту професійних педагогів [7, с. 124]. На безперервність розвитку та змін в освітній діяльності вказує Ф. Котлер: «Базуючись на трендах ринку праці, на аналізі розвитку економічної ситуації, необхідно періодично оновлювати навчальні програми: деякі (базові) – удосконалювати, інші – вилучати та додавати нові. Це ж стосується і професійної компетентності викладачів та адміністративних працівників ЗВО. Принцип безперервного розвитку вимагає типу мислення, скерованого на постійний моніторинг, визначення проблем та проведення досліджень» [5, с. 68].

Так само, як існує потреба у вдосконаленні цифрової грамотності серед студентів, так і викладачі повинні брати участь у своєму постійному професійному розвитку [6, с. 7]. Останнім часом особливо гостро відчувається розрив між стрімким розвитком цифрового суспільства та рівнем володіння цифровими інструментами викладачами саме для підтримки своєї професійної діяльності [2, с. 162]. Педагоги можуть брати участь у спільному навчанні в онлайн-ових групах, регулярно обмінюючись ідеями й практичною їх реалізацією. Програми та інші цифрові засоби, засновані на хмарних технологіях, дають змогу студентам та викладачам постійно отримувати доступ до спільних робочих областей і працювати з ними у будь-який час. Крім того, за допомогою адаптивного навчання та платформ студентського консультування

КОМУНІКАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ, СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ, ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

аналітична інформація може бути розповсюджена між навчальними закладами для аналізу успішності студентів з метою інформування та вдосконалення навчального процесу й консультування студентів [6, с. 20]. Доцільною є організація тематичних короткотермінових курсів, які можуть відбуватися як у закладах післядипломної освіти, так і на базі університетів. Ефективність такої підготовки викладачів доведено у дослідженні на прикладі 6–7-тижневого курсу професійного розвитку для викладачів. Автори також наголошують на включенні до змісту таких курсів обов'язкової компоненти моделювання практичної роботи із студентами [8, с. 16]. Досліджуючи питання використання комп'ютерно орієнтованих засобів навчання у післядипломній педагогічній, К. Колос зазначає, що у США мотивація до підвищення рівня професійної компетентності педагогів підвищується завдяки грошовій винагороді у формі надбавки до заробітної плати чи премії тим учителям, які в поточному році пройшли відповідні курси [4, с. 36].

Таблиця 1

Європейська рамка цифрових компетентностей (DigComp 2.0)

Інформація та інформаційна грамотність	а) формулювання інформаційних потреб, пошук даних, інформації та вмісту в цифровому середовищі; б) оцінювання, аналіз, порівняння інформації та цифрового контенту; в) управління, зберігання та відновлення інформації у цифровому середовищі
Комунікація та співробітництво	а) взаємодія через різні цифрові технології; б) обмін даними, інформацією та цифровим контентом з іншими за допомогою відповідних цифрових технологій; в) активна участь у суспільному житті шляхом використання державних та приватних цифрових послуг; г) використання цифрових інструментів і технологій для співробітництва, спільного створення ресурсів та знань; д) обізнаність щодо норм поведінки та взаємодії у цифровому середовищі; е) створення та керування власними ідентифікаціями
Створення цифрового контенту	а) створення та редагування цифрового контенту; б) розуміння авторських прав та ліцензій у цифровому середовищі; в) планування та розроблення алгоритмів для обчислювальної системи для вирішення певної проблеми або виконання певного завдання
Безпека	а) розуміння ризиків та загроз у цифровому середовищі, приділення належної уваги надійності та конфіденційності; б) здійснення захисту персональних даних та конфіденційності в цифровому середовищі, розуміння правил щодо використання особистої інформації; в) вміння уникати ризиків для здоров'я та загроз фізичного та психологічного благополуччя; г) усвідомлення наслідків впливу цифрових технологій на навколишнє середовище
Вирішення проблем	а) виявлення технічних проблем при роботі пристроїв і використанні цифрових середовищ, вміння їх вирішувати; б) оцінювати потреби та ідентифікувати, вибрати та використовувати цифрові інструменти; в) налаштування цифрового середовища до особистих потреб; г) використання цифрових засобів та технологій для отримання та оновлення знань; д) розуміння необхідності вдосконалювати або оновлювати власну цифрову компетентність, шукати можливості для саморозвитку

Проаналізуємо, які нові дидактичні інструменти може використовувати викладач у сучасному цифровому навчальному середовищі. Найбільш популярними інтернет-джерелами є соціальні мережі та інформаційні сайти, що зумовлює утворення специфічного інформаційного простору для студентів, в якому суттєво збільшується кількість джерел інформації та значно розширюється діапазон інтерактивних та віртуальних можливостей для обміну інформацією, спілкування, взаємодії тощо. Завдання викладача – розробити відповідні завдання, які б могли скерувати взаємодію студентів в інтернеті до виконання тієї чи іншої дослідницької роботи, здійснення аналізу статистичної інформації та відображення її, наприклад, у графічному вигляді. Також можна підключитися до онлайн-спілкування студентів та організувати дискусію за певним питанням з навчального курсу або обговорення переваг чи недоліків того чи іншого визначення, підходу, методу тощо.

Іншим потужним методом у цифровому навчальному середовищі є розробка або використання онлайн-курсів. Маючи лише доступ до інтернету, можна активізувати такий курс за допомогою комп'ютера або мобільних пристроїв. Існує значна кількість навчальних онлайн-курсів, які розроблені провідними викладачами університетів із світовим іменем: edX («Leading Educational Innovation and Improvement»), «Classroom Strategies for Inquiry-Based Learning», «Designing and Leading Learning Systems», Coursera («Cloud Computing», «Data Mining», «Successful Negotiation: Essential Strategies and Skills»), Prometheus («Основи програмування», «Культурологія», «Освітні інструменти критичного мислення»), OpenLean, EdEra, Khan Academy та багато інших). Такі курси, як правило, безкоштовні та висвітлюють окремі навчальні теми. Їх можна використовувати для самоосвіти, а також як доповнення до традиційних лекцій та семінарів або для виконання студентами завдань із самостійної роботи. Окрім того, такі програмні продукти, як Google Sites, WordPress.org, дають викладачам можливість достатньо легко створити власний вебсайт та розмістити навчальну інформацію, яку зручно редагувати, додавати, вилучати та яка також доступна студентам.

Ще один вагомий методичний компонент сучасного освітнього процесу – створення навчальних відеофайлів викладачами, які розміщують у власних YouTube каналах. Як правило, відео мають невеликий часовий інтервал, дозволяють студентам відтворювати та вивчати поданий матеріал у власному темпі з будь-якого пристрою (персональний комп'ютер, планшет, мобільний телефон тощо). За результатами опитування студентів було визначено переваги використання відеоподкастів, розкриваючи їх в таких аспектах: причини використання (покращення результатів навчання; контроль над власним навчанням; відпрацювання пропущених занять), ставлення до відео-подкастів (мотивування до навчання, зменшення відчуття стресу перед контрольним заходом; збільшення результативності навчання), поведінка та вплив на ефективність навчання (зручність та легкодоступність, покращення результатів) [13]. Збільшення результативності навчальної діяльності студентів через використання навчального відео доводить й автор іншого дослідження [12].

У процесі дослідження нами створено комплекс відеофайлів із поясненням того чи іншого блоку навчального матеріалу дисципліни «Прикладна інформатика» з одночасною демонстрацією у відповідному програмному середовищі. Розміщення таких відео на власному YouTube каналі виявилось достатньо ефективним методом для покращення результатів навчальної діяльності студентів. На рисунку 1 представлено динаміку переглядів нашого каналу і різке їх збільшення напередодні іспиту, який відбувся 31 травня 2019 р.

Рис. 1. Динаміка переглядів навчального відео на авторському YouTube-каналі.

Хмарні технології, які розробляють компанії Microsoft та Google, створюють додаткові можливості для здійснення навчання. Навчальні матеріали електронних підручників, що розробляються викладачами у програмному середовищі Office 365 або Moodle, доступні студентам у будь-який час та в будь-якому місці. Окремі елементи (тексти лекцій, тестові завдання, форми для проведення опитування кожного студента, глосарій тощо) можуть бути використані й для самостійної та самоосвітньої діяльності студентів, здійснення контрольних заходів та ін. Так, автор дослідження доводить ефективність використання інформаційних технологій для вивчення іноземної мови. У системі Moodle було створено такі типи діяльності: читання вголос (read aloud), анкета (questionnaire), семінар (workshop), практикум (lesson), глосарій (glossary) тощо [1].

Додаткова можливість при використанні хмарних технологій – це спільна робота кількох або групи студентів у Google-документі, Google-таблиці, Google-презентації. Для здійснення оцінювання результатів навчання студентів, а також для аналітичної діяльності ми розробили Google-форми, які вмщують швидкий зворотний зв'язок із групами студентів, дають змогу виявити можливі існуючі проблеми як із виконанням ними завдань для самостійної роботи, так і загалом з організацією викладання дисципліни. При цьому результати опитування розраховуються автоматично і можуть бути представлені для аналізу у вигляді діаграм або таблиць MS Excel.

Цифровий контент нових технологій дає можливість активізувати навчання й взаємодію студентів через повідомлення електронної пошти, організацію форумів та чатів тощо. Значно спрощується й обмін файлами, створеними у різних програмних середовищах (текстовими, презентаційними відео, аудіофайлами та ін.).

Незважаючи на численні переваги впровадження цифрових технологій у навчальний процес, необхідно визначити й певні недоліки. Під впливом розвитку технологій та вимог «покоління мереж» зміни в вищій освіті неминучі, проте певні недоліки й складнощі в е-навчанні необхідно ще вивчати та досліджувати [10]. Важливим є невідповідність більшості викладачів до швидкого й суттєвого оновлення навчально-методичних матеріалів та постійної самоосвітньої діяльності. Розглядаючи сутність змішаного навчання (Blended Learning), М. Кетлін зазначає, що багато студентів незадоволені відсутністю особистої взаємодії з викладачем та іншими студентами. Графік гнучкості організації навчального процесу призводить до низького рівня завершеності, оскільки не існує обов'язкових термінів для студентів, щоб закінчити свою роботу. Аналізуючи переваги курсів змішаного типу, що проводяться в інтерактивному з викладачем форматі, М. Кетлін стверджує, що за результатами проведеного опитування 89 % студентів надають перевагу саме такому типу навчання, а не

онлайн-курсам [11]. Тобто студенти все ж таки потребують активної участі викладача у процесі набуття ними знань та вмінь.

Для опосередкованого визначення ставлення студентів до рівня ІКПК викладачів ми провели опитування студентів (65 респондентів). Здійснення викладачами самоосвіти як важливого компонента їхньої професійної діяльності визначили 80 % студентів, що підкреслює прагнення студентів навчатися у викладачів, озброєних сучасними знаннями. На питання «Що, певною мірою, заважає Вам успішно вчитися?» відповіді студентів ґрунтуються здебільшого на оцінюванні професійної компетентності викладачів, здатності враховувати сучасні тенденції, які змінюють світ. Відповіді відображено на рисунку 2 (студенти могли обирати кілька варіантів відповідей одночасно).

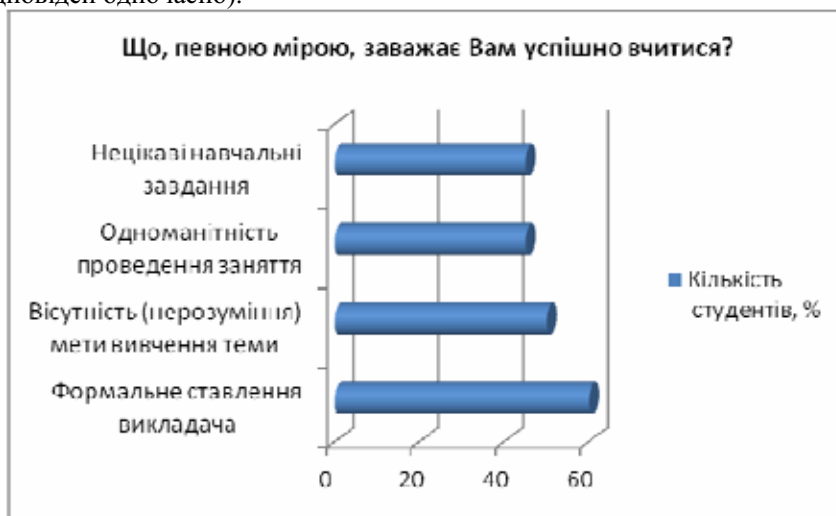

Рис. 2. Відповіді студентів на питання про фактори впливу на їхню неуспішність.

Отже, розвиток цифрових технологій спричиняє суттєві зміни в методиці викладання навчальних дисциплін та в організації навчального процесу загалом. Ці технології значно розширюють можливості для студентів у контексті засвоєння змісту дисципліни, набуття практичних навичок й розвитку особистісних якостей. За таких умов конкурентними стають ті освітні установи, які можуть отримати високі навчальні результати студентів та забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців засобами нових інформаційних технологій.

За результатами здійсненого дослідження можна зробити висновок, що динамічний розвиток інформаційних технологій та стрімке оновлення програмного забезпечення обумовлюють формування нового цифрового навчального середовища. Високий рівень ІКПК викладачів уможливило ефективне використання нових дидактичних інструментів у навчальному процесі на базі мобільних та хмарних технологій, розроблення власних вебсайтів, створення YouTube-каналів з навчальною інформацією тощо. Таким чином, сьогодення вимагає від викладача постійного вдосконалення його педагогічної підготовки. Усвідомлення викладачем значення безперервного саморозвитку зумовлює пошук нових методів та форм викладання, аналіз тих чи інших подій у групі чи вчинків окремих студентів, що сприяє розвитку творчості викладача і якісній професійно-орієнтованій підготовці майбутніх фахівців.

Необхідність постійного осучаснення фахової підготовки викладачів зумовлює доцільність розробки більш гнучкої системи підвищення їхньої професійної компетентності: це можуть бути короткострокові курси, семінари, тренінги тощо. Здійснення цільового фінансування, наприклад у вигляді грантів, розширює можливості вибору програм перепідготовки. У такому разі викладач самостійно визначає, які програми найефективніші – чи за кордоном, чи в одному з міст України. Одним із варіантів вирішення цього завдання є розробка різноманітних дистанційних курсів та навчально-методичних комплексів для реалізації технології «змішаного навчання», які викладачі можуть використовувати за своїм вибором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бориско Н. Веб-сайт учебника по иностранным языкам: роль, особенности и требования / Н. Бориско // Інформаційні технології і засоби навчання: електр. наук. фах. видання. – К., 2019. – Т. 70, № 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2355>.
2. Морзе Н. Шляхи підвищення мотивації викладачів університетів до розвитку їх цифрової компетентності / Н. Морзе, С. Василенко, М. Гладун // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету: електр. наук. фах. видання. – К.: Київ. нац. екон. ун-т імені Бориса Грінченка, 2018. – Вип. 4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2018.5.160177>.
3. Морзе Н. Підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників – ключова вимога якості освітнього процесу / Н. В. Морзе, О. П. Буйницька // Інформаційні технології і засоби навчання: електр. наук. фах. видання. – К., 2017. – Т. 59, № 3 (20). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1667>.
4. Колос К. Використання комп'ютерно орієнтованих засобів навчання у післядипломній педагогічній освіті зарубіжжя / К. Колос // Комп'ютер у школі та сім'ї: наук.-метод. журнал. – 2016. – № 8. – с. 35–38.
5. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Ф. Карен, А. Фокс. – К.: УАМ, Вид. Хімджест, 2011. – 580 с.
6. Adams B. NMC Horizon Report: 2017 Higher Education Edition / B. Adams, M. Cummins, A. Davis, A. Freeman, C. Hall Giesinger, V. Ananthanarayanan. – Austin, Texas: The New Media Consortium, 2017. – Available at: <https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/2017-nmchorizon-report-he-EN.pdf>.
7. Bernie Trilling. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times / Bernie Trilling, Charles Fadel. – San Francisco: John Wiley & Sons, 2009.
8. Borup J. The Effectiveness of Professional Development in Overcoming Obstacles to Effective Online Instruction in a College of Education/ J. Borup, A. Evmenova // Online Learning. – 2019. – № 23 (2). – Available at doi: <http://dx.doi.org/10.24059/olj.v23i2.1468>.
9. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A New Skills Agenda for Europe. Working Together to Strengthen Human Capital, Employability and Competitiveness. – Brussels, 2016. – Available at: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/COM-2016-356-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.
10. Hajhashemi K. Network Affordances through Online Learning: Increasing use and complexity/ K. Hajhashemi, N. Anderson, A. Shakarami // Procedia – Social and Behavioral Sciences. – 2013. – Vol. 106. – Available at: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.216>.
11. Kathleen M. Frankle. Blended Learning: The Key to Successful Web-Based Training and Education. – Available at: https://www.researchgate.net/publication/266569015_Blended_Learning_The_Key_to_Successful_Web-Based_Training_and_Education.
12. Kay R. Exploring the use of video podcasts in education: A comprehensive review of the literature / Robin H. Kay // Computers in Human Behavior. – 2012. – Vol. 28, Issue 3. – Available at: doi: 10.1016/j.chb.2012.01.011.
13. MacKenzie L. Can Using Individual Online Interactive Activities Enhance Exam Results? / L. MacKenzie, K. Ballard // Journal of Online Learning and Teaching. – 2015. – Vol. 11, No. 2. – Available at: http://jolt.merlot.org/Vol11No2/Ballard_0615.pdf.
14. Vuorikari R. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model / R. Vuorikari, Y. Punie, S. Carretero Gomez, G. Van den Brande. – Luxembourg Publication Office of the European Union. – Available at: doi:10.2791/11517.

REFERENCES

1. Borysko N. Veb-sait uchebnika po inostrannym yazykam: rol', osobennosti i trebovaniya [Foreign Language Coursebook Website: its Role, Peculiarities and Requirements]. Information Technologies and Learning Tools, 2017, Vol. 70, no. 2. doi:<http://dx.doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2355>.
2. Morze N., Vasylenko S., Hladun M. Ways to Improve the Motivation of University Teachers to Develop their Digital Competence. Open educational e-environment of modern University: Borys Grinchenko Kyiv University, 2018, Vol. 4. doi: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2018.5.160177>.
3. Morze N., Buiynytska O. Raising Information and Communication Technologies Competence at Scientific and Pedagogical Employees – a Key Requirement of the Quality of Educational Process. Information Technologies and Learning Tools, 2017, Vol. 59, no. 3, ph. 189–200. doi:<http://dx.doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1667>.

4. Kolos K. Vykorystannya komp'yuterno oriyentovanykh zasobiv navchannya u pislyadyplomniy pedahohichniy osviti zarubizhzhya [The using of the computer oriented learning tools in Postgraduate pedagogical education abroad]. Computer at School and Family, 2016, no. 8, pp. 35–38.
5. F. Kotler, F. Karen, A. Foks. Stratehichnyi marketynh dlia navchalnykh zakladiv [Strategic Marketing for Educational Institutions]. Khimdzhest Publ., 2011. 580 p.
6. Adams B. NMC Horizon Report: 2017 Higher Education Edition. The New Media Consortium Publ., 2017. Available at: <https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/2017-nmchorizon-report-he-EN.pdf>.
7. Bernie Trilling. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. John Wiley & Sons Publ., 2009.
8. Borup J., Evmenova A. The Effectiveness of Professional Development in Overcoming Obstacles to Effective Online Instruction in a College of Education. Online Learning, 2019. – no.23(2). doi:<http://dx.doi.org/10.24059/olj.v23i2.1468>.
9. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A New Skills Agenda for Europe. Working Together to Strengthen Human Capital, Employability and Competitiveness. Brussels, 2016. Available at: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/COM-2016-356-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.
10. Hajhashemi K., N. Anderson N., Shakarami A. Network Affordances through Online Learning: Increasing use and complexity. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 2013, Vol. 106. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.216>.
11. Kathleen M. Frankle. Blended Learning: The Key to Successful Web-Based Training and Education. Available at: https://www.researchgate.net/publication/266569015_Blended_Learning_The_Key_to_Successful_Web-Based_Training_and_Education.
12. Kay R. Exploring the use of video podcasts in education: A comprehensive review of the literature. Computers in Human Behavior, 2012. Vol. 28, Issue 3. doi: 10.1016/j.chb.2012.01.011.
13. MacKenzie L., Ballard K. Can Using Individual Online Interactive Activities Enhance Exam Results? Journal of Online Learning and Teaching, 2015, Vol. 11, No. 2. Available at: http://jolt.merlot.org/Vol11No2/Ballard_0615.pdf.
14. Vuorikari R., Punie Y., Carretero Gomez S, G. Van den Brande G. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. 2016. doi:10.2791/11517.

Стаття надійшла в редакцію 22.03.2019 р.

УДК 81-13

DOI 10.25128/2415-3605.19.1.13

ОЛЕНА ПОПОВА

ORCID ID 0000-0002-2800-4383

popovaalenka135@gmail.com

асистент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

вул. Володимирська 60, м. Київ, Україна

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ В НАВЧАЛЬНІЙ ДИСКУСІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДИЧНОГО ЗРАЗКА СИТУАТИВНО- КОМУНІКАТИВНИХ ЗАВДАНЬ

Запропоновано організацію формування комунікативної компетентності української мови учнів основної школи як цілісний дидактичний процес. Його складниками визначено розвиток зв'язного мовлення, комунікативні завдання, спрямовані на його навчання і перевірку, та метод навчальної дискусії, завдяки якому ці завдання повинні бути використані. Акцентовано увагу на необхідності використання методу навчальної дискусії для актуалізації важливих потреб спілкування учнів. Комунікативний принцип покладено в основу аналізу різних класифікацій вправ, використання навчальних завдань для розвитку мовленнєвої когезії і когерентності на уроках української мови, застосування навчальної дискусії для формування комунікативної компетентності учнів середньої школи. Досліджено характеристики та особливості цілісного процесу розвитку комунікативної компетентності з української мови. Розроблено методичний зразок ситуативно-комунікативних